

ПЕРЕДМОВА

У безкрайній блакиті кружляв останній жовтий лист.

Його брати давно мертві. Напівзотлілі, в білому серпанку паморозі лежали вони на мерзлій землі. Впокорена та безсила, вона вже не мала сподівань. Земля чекала на зиму. На перший сніг, забуття та спочинок.

Але саме того дня темний, низький обрій розлігся шир. Нічна буря розігнала хмари, і вранці лише невагома периста доріжка мигтіла золотом у ранкових променях. Мовчазний ліс перетворився на собор. Холодний вітер блукав між колонами дерев. Граючись, відірвав він останній жовтий лист та поніс його у безжально ясну блакить.

Лист кружляв, здіймаючись вище та вище, ширяючи над лісом. Йому давно слід було впасти. Та вітер був напідпитку — святкував сонячний день, — тому бешкетував та гнав лист далі.

З димарів солодко пахотіло полінами таїки. Спритні руки місили тісто, дітлашня крутилася біля дверей. Аромат випічки гуляв тісними вуличками, плутаючись із гірким запахом осінніх квітів. Вечоріло, пінився в кухлях ель, буркотіли старі, бриніла молодь.

А за селами, за лісом, за білою мовчанкою гір вкривали небо кіштявою великі міста.

Штані з лиском, пантофлі з писком, в очах — іскра, в кишені — діра... Пані та панове, особливо пані — бережить цноту та гаманець, прибуваючи до Акліони. Навіть пасажирами інтергалактичного рейсу, а не хисткого бригу часів імператора Танадірма.

Медові башти, буяння квітів та скелі Вагдаверри, білі, мов кістки викопних тварин — Бангієр, південна столиця імперії. Сірі руїни фортець, загублені серед вузьких фасадів оденітської доби — Чегару, похмуре північне місто. Рута, Акхайо, Нейорі... ім'я їм легіон. Імперія велика.

І тільки Біла квітка одна. Беор-Лілайєн, серце Аттаріонської імперії. Білий мармур у мереживі візерунків, гострі шпилі башт, золотаве гілля розлогих сакелл.

Бризки вальсу розлетілись бруківкою. Темрява, кроки, поцілунок у жовтому світлі старовинних ліхтарів. Обірване шепотіння — тільки б не заскочили! Вереск, біг — рука в руці — швидше! Уривчасте дихання, нестримний регіт. Ти, вона, місяць — та шибайголова гітара у третьому вікні зверху.

Буркотіння новинної стрічки. Погони на плечах. Що за дурниці? Війна далеко. Нащо вони його викликали?

Гриміли марші. Майоріли сині прапори.

«А знаєш, той клуб, куди ми з Веддою бігали на першому курсі, закрито. Там тепер заводик — системи наведення для витушок роблять. У Ведди брата вбили, їй учора похоронку на п'єс скинули. Мені теж щось прийшло — від Мінобу, я боялася відкривати, доки ти не подзвонив. З'ясувалося — нашу фабрику пересувають кудись до Карітії. Мама не хоче їхати в евакуацію. Може, її в село, до бабці? Як гадаєш?»

Попелище. Жінка, розхитуючись, рвала на собі волосся, давилася криком. У лискучій червоній калюжі — ламана дитяча фігурка.

Скуйовджене поле. Їдкий дим з гарматної башти. Півлюдини, виючи, сунуло вперед, земля жадібно пила кров, висла на губах слина, скипала піною. Півлюдини завмерло. Перевернулося на спину. Стихли зойки, стулилися запечені губи.

Гуркіт бою теж стихав, розвіювався дим, розтискав обійми біль.

Він дивився в небо. На чорному від кіптяви обличчі блукала дивна посмішка.

В безкрайї блакиті кружляв останній жовтий лист.

ЧАСТИНА 1.

ПРИНЦ ТА ЖЕБРАК

Розділ 1. Капітуляція

Завірюха шкреблася у стрілуваті вікна замку, скавуліла в димарях. Чоловік у синьому однострої Аттаріонського Зоряного флоту похмуро дивився крізь скло у нічну пітьму.

Може, не долетять? Завірюха лютує... благослови, свята Айфернед, північний Майен-Гірі. Літо тепле та лагідне, навесні все уквітчане. А зима недобра – належить, озера кригою скує. Стоїть заляклий ліс, та вітер в ущелинах то плаче, то гарчить на сотні голосів.

У сповитій завірюхою пітьмі спалахнули вогні посадкової платформи. Таки припхалися.

Чоловік ударив кулаком по рамі вікна.

Жорстко окреслене обличчя, шрам через ліву щоку. Саме те для батальної картини поважного митця. Чоловік стомленим порухом загладив волосся, переткане сивиною. Світло замигтіло в золоті еполет. Адмірал флоту Аттаріонської імперії Грей Вінгерд прощався з Аттаріоном, який він знав. Який не зміг урятувати.

Безпорадність та відчай. Руїни та попіл. Трупний сморід.

Він знав Аттаріон іншим. Квітучим, величним. Всемогутнім богом, котрому він молився все своє життя. А тепер бог помирав.

Дивна річ пам'ять. У перші дні після капітуляції там були лише хроніки програних боїв та одвічне «якби». Якби спільники втримали. Якби Цинірікан відкрив другий фронт. Якби Газеро, штабна сволота, дав орбітальній обороні бодай півгодини... Якби...

Та дні минали, і все це відступило вглиб, потонуло у болотяній воді приреченості. І тоді пам'ять, здмухуючи пил, визволила з-під тягаря пройденіх літ зовсім інший спогад.

Школа. Перший урок. Зависла в повітрі чорна тривимірка астромапи. Палець ковзає по знайомому малюнку п'ятнадцяти зоряних систем імперії. Торкається смарагдової цятки в самому центрі. Цятка починає рости. Зелена, в білих звивинах хмар планета тремтить у твоїй долоні. Аттаріон.

Безкровні губи адмірала ледь помітно усміхнулись спогадові. Та знову стислись.

Чому, питається, передачу акту про капітуляцію не можна здійснити у столиці? Але ж ні, зоргарцям потрібен був Айтарлесс. Колиска імперії, родове гніздо династії Лланн. Акт підписано два місяці тому. Сьогоднішня «урочистість» лише ставить крапку в нескінченних суперечках щодо додатків. Тихої сцени в одному з кабінетів військової адміністрації вистачило би й поготів.

Натомість у замку товчється весь цвіт міжнародної дипломатії. А приймати акт із рук імператрки буде лорд Ради Тринадцятьох. Сумнозвісний Естил Саула.

Він згадав тіло маршала Терасу в кривавій калюжі на підлозі власного кабінету. Один постріл із табельного. І ти — мертвий герой. А не жива нікчема.

Але синові півтора роки. І камінь. Круглий камінь на могилі Ателін треба поставити.

Адмірал заскреготів зубами. Пам'ять розпеченим залізом пекла. Бучне весілля у «Натт Терамані». Друзьки по Академії регочуть, тостують. «Ти його пильнуй, Ателін. Як він зважився на п'ятому десятку кинуть парубоцтво...» Ателін — мереживо старомодної сукні, здивоване тріпотіння вій: дівчина з далекого селища виходить заміж за орденоносного адмірала!

Нове життя починав. Нове життя на беор-лілайнській бруківці кров'ю сплигло. Не вберіг. Нічого не вберіг. Усе через пальці дріяві вислизнуло, орденоносний ти дурню! Жити не хочеться? Слідом за Терасу піти, в мертві герої? Ні! Живи, дурню! Брудом, попелом —

живи. Твоя провина. Покутуй. Чекай. Може ще прийде твій час. А може, й ні.

Біля широких дверей зашурхотів одвічний рій прохачів. Її Імператорська Величність Мерана Кзімм-Кайпарел пройшла до свого кабінету — розкішного творіння в стилі оденітської епохи, малахітові панелі, меблі чорного дерева, золочені статуї... На порозі імператорка спинилася, відмахнулася від почту. Змілілий за останні тижні струмок підлабузників відсунувся, і Мерана помітила адмірала. Стомленим порухом наказала прямувати за нею. Висока молода жінка, обличчя світської красуні та важкий, спустошений погляд. Руде волосся стягнене у вузол — зачіска заміжньої жінки. Сіре вдовине тейторі.

Була свого часу думка, що традиційне аттаріонське вбрання вийде з ужитку. Незручне, задовге. Та не вийшло. Воно й добре. Хай Вінгерд старий пеньок, та яка аттаріонка без тейторі? Його носити особливе мистецтво, та якщо вивчити дівчину як слід, вона в ньому не йде — пливе, ніжна, мов весняна квітка.

На високому чолі — золоте півколо імператорського сетека. Ліва брова невдоволено здійнялася.

— Що вас сюди привело, адмірале? — голос Мерани був сухуватий та хрипкий.

— Нам потрібно поговорити, Ваша Величносте, — жорстко мовив Вінгерд. Двері нечутно зачинилися. Мерана натиснула на блокувальник. Відтепер їх не могли ані чути, ані бачити.

— В мене замало часу. Лорд Саула має бути з хвилини на хвилину, — імператорка сіла за стіл, набрала особистий код на панелі висувної шухляди. Дістала теку з синім маркуванням — ознака надзвичайної важливості. Майже прозора риба-крадій уважно спостерігала за всіма рухами імператорки з мініатюрного акваріума. Кожен власник кабінету приносив щось своє. Внеском

Мерани стали риби. Великий акваріум займав усю протилежну стіну. Маленький стояв на столі. Вінгерд не поділяв захоплення імператorkи. Байдужі створіння з короткою пам'яттю. Достоту як люди.

– То про що ви хотіли поговорити?

– Про Лакаюр.

– Вам слід звернутися до лорда Саули.

Адмірал почервонів.

– Але ж ваші піддані!

– Вони більше не мої, – моторошно посміхнулась Мерана, і Вінгерд нарешті второпав, що то за папери вона тримає в руках – акт про капітуляцію та його копію.

Термінал імператorkи ожив, горіла червона кнопка екстреного зв'язку. Мерана повільно, немов боячись сполохати хижака, зняла з кабінету ізоляцію.

– Ваша Величносте, щойно прибув лорд Саула! – сповістив засапаний голос. – Ви дозволите увійти?

Імператorkа мовчала. Сиділа в кріслі немов скам'яніла, тремтячі пальці ковзали по гладкому камінню стільниці, губи ледь помітно щось шепотіли.

– Ваша Величносте?

Пальці сплелися в замок. Обличчя перетворилося на посмертну маску.

– Прошу.

Двері прочинилися. Особистий секретар Мерани Сатал схвильовано увірвався до кабінету, мало не забувши про церемоніальний уклін.

– Ваша Величносте, він прибув не сам. З ним Баргулла та Десмонд...

Губи імператorkи побіліли. Та світський вишкіл узяв своє – Мерана піднялася з-за столу рівна, як гілочка.

– Сатале! Мої папери!

– Слухаюсь, – відсовуючи комір, підбіг до столу секретар.

Імператорка неквапно рушила до дверей у супроводі адмірала. Секретар тим часом склав до теки добру купу паперів та кинувся навздогін, мимохіть чиркнувши ключ-картою. На три сантиметри нижче від замка.

* * *

Тронна зала. Лазурові колони, високі склепіння. Хоча яка вже тронна? Самі тільки спогади, та шість сходинок, що ведуть на спорожнілий подіум. Вінгерд низав плечима, та відвернувся. Довкола метушилася заклопотана прислуга — здмухувала останні пилинки перед прибуттям нових господарів. Раптом одна з покоївок зойкнула й вказала кудись нагору. Вінгерд кровожерливо всміхнувся. Еге ж, любонько, еге ж.

На двадцятиметровій височині, усіма забутий, висів прапор загиблої імперії. На синьому шовку палахкотіла срібна в'язь герба. Химерна птаха із людським обличчям. Божевільні очі, хижі вигини крил. Гедрір, Вартівниця Потоїбиччя. Хто почує її голос, утратить розум. Валларійці ще звать її Сирін. Гарні хлопці. В тій клятві Коаліції якщо на когось і можна було покластись, то це на валларійців. Диваки. Планету свою давно згубили, кочували, аж поки не осіли в Марському скупченні. Та пам'ять про неї пронесли крізь віки. Тому й гімн — мов відправа задушна. «Праматір-Земле, світло згаєне...»

Валларія, Біра, Ктахей... Раніш — держави-спільники. Нині — товариші по нещастю. Або ж протекторати під крилом Зоргарської республіки.

Захеканий парубок тим часом відсунув одну з дерев'яних панелей стіни, клацнув перемикачем. Бунтівний прапор здригнувся й поволі спустився донизу. Сріблясто-синє сяйво згорнули в неохайний сувій та похашцем винесли геть.

До зали вже просотувалися гості. Зумисне оминали поглядом пустку на місці трону, та, мов ті соняшники,

повертали голови до нового світила. Довгого прямокутного столу на протилежному боці зали. Оглядали ще порожні стільці, прицмокували язиком, ділилися останніми плітками. Сяйво діамантів — і білі від страху обличчя. Безхребетні спини, здатні вихилитися як завгодно — лишень би вціліти. Вищий світ імперії. Натовп мерців, які ще не второпали, що померли. Та що той натовп... Там, за чорною запоною ночі, мільйони ошелешених, розчавлених уламками звичного світу людей.

Аж раптом голосом з минулого пролунав срібний дзвін, і всі, як один, звично присмокталися поглядами до центральних дверей. Ніби їй не було всіх цих століть, війни, невпізнаного попелища на місці столиці... Мов імперія знов юна, і хвацька імператорка Ойтвенда ось-ось вийде з дверей, щоб оголосити війну бакхаганцям.

Двері прочинилися. Стомлена рудоволоса жінка в супроводі змілілого почту попрямувала до столу. Сіла на крайній стілець, ледь помітним жестом поправивши на грудях медальйон — ознаку регентства. Як друга дружина правителя, Мерана зберігала титул лише до повноліття імператорського первістка.

Мерана лише на одну шосту Лланн. Відстороненості псионіків, що ставила династію на сходинку вище од звичайних людей, у неї нема. Мабуть, якби Мерана мала оті лискучі, пронизливі лланівські очі, чий погляд так бентежить простих смертних, адмірал не насмілювався б так про неї думати. Не насмілювався б... жаліти. За безпорадність жінки, що стоїть серед цілого натовпу чоловіків, які не спромоглися її захистити.

Вінгерд втупився поглядом у підлогу Тронної. У дзеркальному мармурі кружляв чарівний калейдоскоп мундирів та вечірніх суконь. Безглуздий і безжальний.

Але ж було. Ніби з криці, як пружний крок колони на військовому параді — Аттаріон! Як могли вони стати велетом на глиняних ногах?

Марджурі. Так, з неї усе й почалося. Зоряна система на задвірку Всесвіту. Марджурі немов той пиріг, що баби печуть на Духів день. Темний корж — світлий. Тільки зліплені не медом. Кров'ю. Ашиги та рхати. Дві непримиренні релігійні конфесії. Звідси нескінченна колотнеча та зміна урядів. Сьогодні ашиги рхатів вішають, завтра рхати ашигам горлянки ріжуть. А ще Марджурі брама у зовнішні системи, буйні й некеровані. Поле для політичних ігор. Ось вони і зіграли. В дурня.

В 3068-му гору узяла ліберальна гілка ашигів. Тоді імператора Гораветида і вчепило. Аттаріон узяв на себе обов'язки гаранта молодій демократичній держави. Зоргар тим часом пригрів рхатів. І коли в 3101 році імператор Хемус прилетів на Марджурі — фестиваль аттаріонської культури відкривав — на нього вже чекав худенький горбоносий хлопчина. Недолугий студент, що вилетів з другого курсу університету природничих наук. Фанатично віруючий рхат.

Два постріли в груди, один у голову. Вереск натовпу. В Мережі, на інфоекранах — нерозбірливе миготіння пікселів. Специ заглушили ретранслятори — до з'ясування. Пізніше для багатьох саме ця обірвана передача буде символом падіння імперії.

Наступного ранку Аттаріон, певна річ, зажадав розслідування. І уряд ашигів почав розслідувати. Рхатів скрутили у бублик, вони зачали репетувати, і саме під той репет і гримнула герлійська різанина. Зоргарські агенти, замасковані під ашигську поліцію, вчинили бійню в рхатському селищі. Бінго! Мільйонні демонстрації рхатських громад. Духовний лідер рхатів шле Зоргару офіційне послання із закликом про допомогу. І ось уже п'ятдесятитисячний зоргарський контингент готовий цілодобово рятувати сіромах від геноциду. Ашигський уряд звертається до Аттаріона. Назвався гарантом, то рятуй, трясця твоєї матері!

Аттаріон надіслав Зоргару ультиматум з вимогою покинути систему Марджурі. Оскільки як вимога не була виконана, 17 йорота 3101 року Аттаріон оголосив війну Зоргару. Увертюра зіграна, завіса піднята.

І все ж потрібно розуміти: Марджурі — привід, не причина. Ще коли Хемус був живий-здоровий, забагато людей підштовхувало його в спину. Одним кортіло штурхнути Зоргар, другим — випробувати нові військові іграшки, треті вже скалькулювали зиск од тих іграшок. Це не пригадуючи того, що попередник Хемуса, імператор Гораветид, у похилому віці вирішив перетрусити Аттаріон низкою реформ. Та спочив, не завершивши справи. Хемус завершити почате не наважився, і реформи перетворилися на заскалку в нозі. Ступати все болісніше, набряки, гній. І тут придворні цвіркуни пригадали славетне минуле та запропонували відкрити жилу. Епікриз: хворий померли через втрату крові.

Вінгерд потер скроні, силоміць вертаючись у сьогодення.

Поряд із Мераною влаштувались зоргарські лорди. Ритуальні обладунки з чорної шкіри, довгі плащі. Нексіри — увінчані трьома зубцями маски воронованого металу, що вкривали пів-обличчя. Бездонний, хижий погляд, характерний для псионіків. Вінгерд посміхнувся.

Як усі старі вороги, вони були схожі — Аттаріон та Зоргар. У них — Діти Берелайоса, у них — Храм Урески. Та Рада Тринадцятьох. Безрідні сироти, підібрані жерцями. Формально храм не займається політикою. Лише постачає їй своїх найметикуватіших та найвідданіших хлопчаків.

У міжпланетних відносинах Зоргар завжди стояв відособлено. Дрімучий та щирий шовінізм цієї планети спантеличував до дрижаків. Вінгерд із того не дивувався — а чого ще очікувати від народу, що примудрився створити цивілізацію у вічній мерзлоті? Щоправда, нау-

ковці стверджують, що Зоргар не завжди був укритий кригою. А останнім часом узагалі «відтанув». Енайське замирення, зоргарські туристи на Аттаріоні, соціологи й музики хором співають про вітер змін. Політикум був дещо обережніший з емоціями. Ніде правди діти, керівництво на Зоргарі змінилося. Торгаші сподобилися потіснити храмовників — над Радою Тринадцятьох відтепер стояла Народна асамблея. Та її незмінний проконсул — Ф'яран Тірхо. Дивовижний симбіоз. Усі були певні, що вони зачнуть чубитися, спалахне громадянська... Дзуськи. Вжились якимось, гади. А потім узяли й насипали коневі вівса.

Після перемоги аттаріонські системи, за старовинним рецептом, пошматували, шматки порозпихали по різних протекторатах, а найбільший шматок перетворили на загадковий Ітфелійський протекторат. За назвою нової столиці — Ітфелу. Непомітного південного містечка, спадкового володіння графа Теріла Ньети.

Вінгерд озирнувся та без проблем відшукав у натовпі скорчену постать старого. Всіма забутий, сьомий граф Ітфелійський Теріл Ньета сидів у кутку, під наглядом суворої покоївки. Не жінка — фортеця, її б на прикордоння!

Ньета, кумедно ворущачи довгими вусами, щось спитав, показуючи на жовтий прапор у тринозі, що стояла посеред яскраво освітленої ніші. Старий намагався зрозуміти, чому на тому незрозумілому прапорі його геральдичний пеш ділить поле з імператорською Гедрір. Покоївка стисла губи — і вкотре пояснила. Але Теріл Ньета був застарий для того отруйного знання. Незабаром він знову це забув, як забув смерть своїх синів у битві за Едерру. В його душі, що вже стояла на півдорозі до того світу, сини були живі, імперія вічна, а над баштою Лілуї майорів синій прапор.

Вінгерд раптом із подивом усвідомив, що його співчуття до старого переплетене із заздрістю. Жовтий пра-

пор новонародженого протекторату ділив триногу з червоним прапором переможців. Кремезний зоргарський офіцер поволи вигукував імена та титули. Названий мав підійти до триноги та, схиливши коліно, скласти присягу вірності протекторату та Зоргарській республіці. Церемонію передачі зумисне перетворили на перевірку лояльності. І неабияку розвагу. Та Вінгерд віднайшов свою. Милувався зоргарськими спільниками, скуйовдженими і розгубленими. Зоргар щодня нахабнішав, і сперечатись із ним теперішнім ніхто не наважувався.

— Адмірале Вінгерд?..

Він спантеличено озирнувся.

Імператорка дивилась на нього. Лорди також.

— Ваша черга, адмірале, — м'яко пояснив лорд Саула, киваючи на прапор у тринозі.

Вінгерд облизав спрагли губи. Всі погляди були спрямовані на нього. Адмірал стояв непорушно. За спиною так само застигли два генерали зі штабу Тerasу.

Вінгерд на мить примружив очі й нагадав собі рішення за жодних обставин не кидати варти. Та поволи рушив до прапора.

Нянечка спадкоємиці аттаріонського престолу, поважна Аніред Нотта, що разом із юрбою покоївок товклася у дверях Тронної, у розпачі стисла кулаки. Та з подивом витріщилася на пляшечку з дитячим годуванням, що тримала в руках. Тую пляшечку поважна Аніред вислизнула на хвилину підігріти. Та вир історичних подій підхопив вразливу нянечку, і затягнув у каламуть Тронної. Нарешті оговтавшись, поважна Аніред чимшвидше побігла до кухні. Де затрималася ще на годину. Бо де ще зустрінеш таку вдячну та спраглу до новин публіку. Врешті-решт, троє віце-покоївок дитину без нагляду не залишать.

Не маючи історичного мислення, поважна Аніред Нотта й уявити не могла, що доленосні події, на кшталт

загибелі імперії, в змозі похитнути навіть незрушну вежу айтарлеського устрою. І тієї миті, коли Нотта вправлялася із красномовства у кухні, усі три віце-покоївки були в геть іншому місці, ніж це видавалося бідолашній нянечці.

Минуло не менш як півтори години, поки Аніред Нотта дісталася крізь повні сум'яття коридори Айтарлєсу до кімнат Її Високості. Однак у зеленій, закиданій іграшками кімнаті не було ні душі. Спадкоємиця аттаріонського престолу зникла.

Аніред Нотта важко зітхнула. На мить залишити не можна! Поклала пляшечку на стіл та вирушила на пошуки.

* * *

У свої два із хвостиком рочки Ольвія Елейніс Кайпарел, спадкоємиця аттаріонського престолу, твердо стояла на ногах. Тому, щойно останній дорослий зник з обрію, мала, не гаючи часу, вирушила на прогулянку палацом.

Тієї миті, коли Вінгерд, стискаючи зуби, складав присягу, Ольві задумливо спинилася коло дверей імператорського кабінету. Датчик її зафіксував, і полишені Саталом функціонувати у звичному режимі двері гостинно розчинилися. Побачивши лискучу пишноту кабінету, Її Високість вигукнула захоплено:

— У-у-у!

І звичним штибом (рачки, впередгузь) одержавши перемогу над високим порогом, просмикнулася до урядового приміщення.

* * *

Услід за Вінгердом рушив генерал Сакден. У потемнілих до чорноти очах карітійця колотилося таке, що в адмірала мороз пішов спиною. Зоргарські псионіки теж це відчули й, наче хорти, скочили з місць.

— Шльондра! — гримнув Сакден. — Зоргарська шльондра!

Плювок полетів до ніг імператорки, повис на мережаній тканині шлейфу. Зала охнула.

А вона й не поворухнулась, сиділа, як статуя, як надгробок собі самій.

* * *

Тим часом юна дослідниця, сопучи, штурмувала крісло своєї мачухи. З п'ятої спроби їй це вдалося, і мала вирушила долати нові обрії, себто видерлась на стіл.

Там принцеса гордовито випросталась на повен зріст, та шліфований мармур — штука слизька, один крок — і мала полетіла шкереберть. Дяка богам, килим у кабінеті товстезний. Опинившись на підлозі, Її Високість, певна річ, зчинили страшенний гвалт. Однак стіни урядового кабінету були надійно звукоізольовані. Й нянечка, що кружляла замком, мов оскаженіла оса, галасу своєї підопічної чути не могла.

Порюмсавши хвилин з десять, мала вгамувалася й озирнулась. І з'ясувала, що разом з нею зі столу впали якісь цікаві папірці.

* * *

Лорди та імператорка підвелися. Показна секуція добігала кінця.

Мерана обернулася до секретаря. Він хутко вклав доленосний папір до її холодних, наче крига, пальців. Імператорка простягнула папір Саулі, той узяв... У напруженій тиші голос лорда вибухнув, мов протонна ракета.

— Але це копія! Де оригінал, Ваша Величносте?

Мерана нажахано сіпнулася до Сатала. Той мерщій зарився в папери. Лорди чекали. Поки що.

* * *

Тим часом у геть іншому кінці замку чіпкі рученята Її Імператорської Високості вхопили Акт про капітуля-

цію, що лежав на підлозі. Зіжмакали, порвали. Стягли зі столу пласку колбу акваріума. І запхали туди рештки документу державного значення, поставивши рибу-крадія на межу існування.

* * *

Час збігав. Акт не знаходився.

Сатал сполотнів:

— Я, певно... забув його в кабінеті ... — й мерщій кинувся геть.

* * *

Обшукавши ледь не весь замок, перелякана нянечка вирішила звернутися за допомогою до голови імператорської охорони, капітана Хараді.

— Отакої ... — задумливо мовив Хараді. — Акт проклятуший, а до того ще й мала...

— Акт? — пересмикнулася Аніред. — А що з Актом?

— Сатал лордам копію тицьнув. А оригіналу нема. То він побіг до кабінету...

— Святий Тернедейд! — зойкнула Аніред. — Кабінет...

І з неприродною для свого зросту й віку швидкістю вилетіла у двері. Капітан очманіло дивився вслід нянечці. І лише мить потому, похоловши, кинувся навздогін.

* * *

Коли напівмертвий від жаху Сатал нарешті дістався кабінету, бідаха схопився за серце. Оскаженіла система клімат-контролю ганяла паперові смерчі. Виючий шредер намагався зжертити завісу. Підлога всяяна уламками бозна чого, килим залитий рідинами всіх кольорів веселки. Та найгірше було те, що посеред столу сиділи Її Високість та поливали себе й договір на постачання зернових із великої пляшки водостійкого чорнила.

— Ті-ті-пу! — привітало дитя остовпілого секретаря.

Сатал зойкнув та кинувся відбирати чорнило.

— Відя! — запхикала мала, простягаючи рученята до конфіскованої пляшечки.

— Та де вже віддай! Мамо рідна... — у розпачі роззирнувся секретар.

Саме тієї історичної миті нянечка Аніред та капітан Хараді одночасно фінішували біля дверей кабінету. Йї остовпіли незгірш від Сатала. Важку мовчанку на мить перервав нестямний вигук секретаря — він нарешті з'ясував, куди подівся акт.

Хараді насилу отямився та зняв замурзану дитину зі столу. Від пані Аніред годі було чекати реакції — вона ледь усвідомлювала, на якому світі знаходиться. А в дверях вже стовбирчила урядова делегація, очолювана радником з питань національної безпеки та лускаючим з цікавості Вінгердом.

— Що сталося? — просичав радник. — Сатале?

— Краса! — зазначив Вінгерд, розглядаючи помальовану синім маркером стінку. На відміну від радника, він хутко зметикував, що й до чого. По-перше, він був військовий. По-друге, в самого вдома мала шкода таткала. — Доброго вечора, Ваша Високосте!

— Лап-тап-тап! — привітала підданця спадкоємиця й велично змахнула ручкою.

Вінгерд мимоволі всміхнувся.

Та радникові було не до сміху.

— Сатале! Де документ? Припиніть мимрити!

Сатал почервонів. Потім зблід. І лише потім подав на розгляд намоклі папірці.

— Цеє... ось, — засвідчив секретар, перебуваючи на межі між істерикою та самогубством. Його божевільний погляд блукав кімнатою. Доки не втупився у нянечку.

— Ви! — різким фальцетом скрикнув Сатал. Бідолаха зіщулилась. Сатал, навпаки, оживав. — Як ви насмілились залишити дитину без нагляду?!

— Я... — затинаючись, пробелькотіла Аніред. — Я... Але Сатал не слухав. Не хотів. Він потопав, і Аніред була його соломиною.

— Досить! — гримнув Вінгерд.

Часу їй так було згаяно достатньо. На додачу адмірал помітив, що Її Високість дуже засмучені вереском Сатала, похнюпились, і готові видати порцію оглушливого реву. Як досвідчений батько, Вінгерд не став чекаати, доки станеться катастрофа. І вжив заходів. Нахилився до малої та скривив невимовну пику.

Дитя засяло і з захопленням витріщилося на Вінгерда.

А той мимоволі здригнувся. В безмарному погляді малої, ледь помітна, мерехтіла знайома іскра. Та сама, що вказувала на приналежність до невгамовної родини Лланн. Адмірал ковтнув слину, відчуваючи, як вивітряються непрохані веселощі.

Вінгерд любив історію, ще зі школи. Великі імператори минулого були його підлітковими богами. Курсантом він захоплювався їхніми війнами та політичними іграми. Зодягнувши адміральські погони, цінував уміння заглядати за обрій, бачити не окремі цеглини, але всю будівлю.

Та сьогодні кумири, задкуючи, відступали в тінь. Аби поступитись місцем Цеорнелу Лланну. Давньому філософу, гуманісту... Імператору, що полишив трон задля спокою гірського монастиря. Полишив не примусом, не внаслідок перевороту, не в бурхливому вирі палацових інтриг.

Вінгерд добре пам'ятав листи Цеорнела до брата, тоді вже великого володаря молодого держави. І захоплювався плином думок, красою логічних мурів... та все ж вважав теоретиком, що давав сентиментальні поради політичному генію.

І тільки сьогодні Вінгерд зрозумів, що так уперто намагався довести старий. Але коли, хай йому Йерден,

заклики до милосердя могли перекричати рев фанфар та гуркіт коронаційних промов? У сильних світу цього, навіть краших з них, голос розуму гучний та вимогливий. А серця — ледь чутний. І розрізнити його можна лише в абсолютній тиші.

Такій, як зараз.

Спадкоємиця без спадку. Листя, зірване вітром світових перебудов. А зима буде суворою й довгою. Що візьмеш од своїх предків? Ким будеш ти?

* * *

Скандал зам'яли напрочуд малою кров'ю. З панської ласки лорда Рана Десмонда, котрого всі ці події невимовно звеселили. Саме він і вгамував своїх розлютованих колег, не припиняючи реготати та випитувати подробиці. Щедрість лорда нікого не ввела в оману — за часів війни Десмонд уславився не м'якістю характеру. Це був лише новий виток у його павутинні, а для кого воно плетене — лишалося тільки гадати. Минулося, й дяка Айфернедд. Місце нянечки Аніред того ж вечора посіла Еніра Акід-Блаета, дівчина з давнього роду айтарльських слуг. В Мерани ж з'явився новий секретар, креатура лорда Десмонда, верткий чоловічок з холодними риб'ячими очима.

Час наближався до опівночі, коли гармидер нарешті вщух. Винуватиця свята давно вже солодко спочивали. Її нова нянечка, притуливши палець до вуст, дивилася на своє відображення в люстерку нічного вікна. Круглолиця, вкрита золотавим ластовинням, Еніра Акід-Блаета була з тих, кому неодмінно хочеться всміхнутися та підморгнути, навіть якщо ситуація далека від веселощів.

Завірюха теж ущухла. Місячне сяйво роздрукувало на синьому аркуші неба чорні силуети будівель. Рештки Західного крила. Покинутого, забутого. З тої божевільної ночі, коли все полетіло до Йердена.

Перші дні після пожежі в пам'яті було лиш смердюче згарище. Потім стало повертатися. Ночами. Коли, прокидаючись на просякнутих потом простирадлах, доводилося ховати крик у подушки. І довгими годинами чекати світанку, вмовляючи себе, що це більше ніколи не повториться.

Айтарлес рідко викликав у людей симпатію. Ще з часів заснування. Він був для них лише місцем кривавих двобоїв за владу над Аттаріоном. Тому мало хто поллюбляв його мовчазні коридори та похмурі старовинні розписи.

Тільки не маленька Еніра.

Вона добре пам'ятала своє дитинство у Шеадані, крихтному містечку, що обтікало підосшву гори, на якій височів Айтарлесс. Щоранку вона вставала до сходу сонця та прокрадалася на мокру від роси луку. Всідалася на пеньку, дивилася в бік гір та чекала. Світ мовчав. Укритий сірою ковдрою присмерку, він був чужий та моторошний. Серце калатало, в кожній тіні ввижались злі духи.

Та ось незайманий сніг гірських верховин рожевів. Перші промені сонця, як перші ноти урочистого співу, палали нестерпним сяйвом. І тоді з'являвся він.

Підосшву пласкої гори, на якій стояв замок, вкривала молочна імла туману. Тому здавалося, що Айтарлес висить у повітрі. Гострі башти, зелені, як чатиння флойну. Вікна, залиті розплавленим золотом. Мереживо галерей та переходів.

На півночі — крижаною стіною височіло гірське пасмо Джарем-Нара. На півдні, скільки бачить око, стелився ліс.

Сонце здіймалося вище. Туман утікав, сяючий німб Айтарлеса танув. Але чарівна мить, коли він здавався сплетеним із повітря і світла, все ще тремтіла в очах маленької Еніри.

Вона любила Айтарлес.

І щойно виповнилося вісімнадцять, попросилася на роботу, на вільне місце покоївки. Подружки крутили

пальцем біля скроні. Одна за одною вони вступали до університетів, навіки полишаючи дрімотний Шеадан. Вони торочили їй про амбіції, плани на майбутнє. Та Еніра не хотіла нічого, окрім жити у Господі Снів.

Господа Снів...Слова з маминих казок. Півтори тисячі років тому так іменували Айтарлес. Оден Темний, великий та кривавий володар Аттаріону, скликав майстрів з усіх усюд, аби збудувати те, що нині зветься Західним крилом. І майстри збудували замок до пари його господарю — величний та гарний, однак потойбічною красою. Всі ці чудовиська, перевернуті кімнати, статуї з «живими» очима й сьогодні здатні налякати до дрижкаків.

Здатні були.

Тому що 11тейнана 3100 року Господа Снів припинила існувати. Казали, негода. Казали, несправні дроти. Ті, хто там не був, не вірили. Ті, хто там був... хто вижив... нічого не казали. Тої ночі загинуло тридцяттеро, в тому числі й імператорка Елейніс. Мати Ольві. По-суті, всі, хто перебував на той час у Західному. Тільки Хараді його хлопці витягли, напівживого.

Клин клином вибивають, а жах — жахом. Невдовзі прийшла війна, і в її чорному вирі полум'я айтарлеської пожежі затьмарилося, вляглося.

Зима, весна, літо, осінь. Святий Тернедейд, духів батько, крутив колесо небосхилу, і зі скреготом сунуло воно від суму до радощів, від щастя до біди. А світ за стрілуватими вікнами все змінювався, все дихав у потилицю задушливим жаром, ближче і ближче, аж поки не вхопив.

Годинник пробив дванадцятю. Еніра кинула останній погляд у вікно, засмикнула фіранки та пішла спати.

Розділ 2. Господа Снів

Ольвія розплющила очі. Сонце прокралося у щілину між фіранками, розстелило на підлозі теплу доріжку. Дівчинка зіскочила з ліжка та пробіглася по ній босоніж до вікна. Розсунула фіранки.

Ясний ранок пізньої осені. Внизу жовтів останнім листям сумний парк. Дядько Хараді балакав із русявим легінем, стоячи біля парадного входу. Це лейтенант Ліалл, він нічого, веселий. Шкода тільки, гратись у нього часу нема. Чи Хараді не дозволяє? Ольві трішки постояла біля вікна та полізла назад у ліжко. Заклала руки за голову та задумливо вп'ялася очима у візерунок зеленого балдахіну. 11 тейнана 3105 року. Сьогодні їй виповнювалося п'ять. День народження — дивний, особливий день. Цього дня померла мама. І була пожежа, і буря, і у парку блискавка вгатила у старий флойн.

В Айтарлесі цього дня завжди сумно й тихо. Звісно, ллає Фоєр напече смаколиків, прийдуть Еніра з дядьком Хараді, привітають, і все ж... їй самій моторошно в цей день. Наче злі духи наступають на п'яти, а озирнешся — ховаються в тіні.

Шурхіт тейторі та легка хода. Ольві скрутилася у ковтюшок та замружилася.

— Ваша Високосте! Сонько! Час прокидатися!

Ольві сіла, опинившись у сплетінні ласкавих рук.

Почистила зуби, сумирно дозволила покоївкам нап'яти на себе білий костюмчик. Еніра поправила принцесі волосся, прискіпливо оглянула вбрання. Дитина мов казочка, та чи довго ця казочка триватиме? Ну гаразд, Ваша Високосте, давайте руку і гайда снідати!

Мала затупцяла коридором, роздивляючись на всі боки. Як ото курсун мордочкою крутить, коли з нори вибереться. Еніра мимоволі всміхнулася. Шкода мала... Моя мала шкода. І, бачить Тейрнедейд, не тільки моя.

Люблять тебе слуги Айтарлеса, люблять, і ти відповідаєш любов'ю. Хоч усе в тобі лланнівське, сумніватися не випадає. І очі — безодня синя, і чорне як ніч волосся. Духова донька, володарко наша. Була б історія твого життя іншою — не доступитися до тебе за фрейлінами. Та нині порядки в Айтарлесі геть прості стали.

Спалахнуло багрянцем — відчинилися двері до Полум'яної зали. Її стіни горіли всіма відтінками червоного, які тільки міг дати істуорі — напівкоштовний камінь, гордість Рельських кар'єрів. Пращури Ольві байдуже дивились на них із пітьми старовинних портретів. Біля останнього портрета Ольві спинилася та радісно всміхнулася.

— Доброго ранку, мамо!

Еніра здригнулася.

Сірі очі імператорки Елейніс дивилися на неї. Її обличчя не було вродливим, а за аттаріонськими уявленнями й поготів. Однак невимовна тендітність надавала їй тієї миловидності, що могла сперечатися з красою в її звичному розумінні. Сіре, майже безбарвне волосся. Тонка шкіра з візерунком синіх жилок. Дивно, неприродно виглядала вона після черги рум'яних, чорнявих предків.

Псионічні здібності здавна були священним спадком роду Лланн. Ще за Верайна Засновника. Що чистіша кров, то яскравішим був прояв. А спадкоємець тисячолітньої династії мав бути чистокровним Лланн, та у всій повноті дару сходити на трон. Так почались нерівні шлюби, інцест... Та політика не дозволяла відсторонитись від багатих родів, а інцест приводив у династію калік та божевільних. Імператорка Ойтвенда, сувора й рішуча прабабка Ольві, розрубала цей вузол. У вельми цікавий спосіб.

Сетамі-да-Лланн. Носій крові. Еніра добре пам'ятала, як ніяковіли шкільні вчителі, коли учневі раптом

спало на думку запитати про сетами. В підручниках цю тему не те щоб замовчували — намагалися оминати.

В Айтарлесі про це говорили спокійно. Було і загуло, нині все як треба, стерильний науковий підхід. Еніра все сподівалася почути романтичні легенди про всеперемагаюче кохання. Та не було там кохання, і жоден світлий промінчик не осяяв імлі далеких століть. Уночі до чиеїсь оселі приходили посланці корони й казали, що їхню родину благословив Тернедейд. І поки люди, багаті лиш кров'ю у власних жилах, рахували золото, оточений надійним ескортом обранець уже прямував до Айтарлесу. Він проводив з імператоркою одну ніч, а ранок зустрічав у безіменній могилі. Так було не завжди. І тільки з чоловіками. Імператор міг узяти за дружину сіромаху з далекої гілки. Імператорка — ніколи. І тоді з'являвся сетами. Час спливав, і головна імператорська проблема відкочувала до НДІ репродукції. На світанку нікого не вбивали. Невідомі батьки коронованих діточок продовжували жити звичайним життям, навіть не підозрюючи про свій внесок в історію Батьківщини. Поки кров не дала збій. Із Елейніс.

Таке вже бувало в роду Лланн. Півтори тисячоліття тому, а може, й раніше. Подібних до Елейніс звали дітьми Мороку. Дійсно так, бо життя дітей Мороку коротке. З таких альбіносів лише один спромігся дотягти до двадцяти п'яти. Позашлюбний син імператора Іргона, літописець Редраін Лланн, що звікував життя у гірському монастирі.

Винуватицею виявилася рідкісна хвороба легенів. За життя Елейніс билася вся медицина Аттаріону. І програвала. Час не чекав. Імперії потрібен був спадкоємець.

Попри всі побоювання, дитина народилася здоровою, без відхилень. Відхиленням було дещо інше. Одразу після пожежі, поки всі ще не оговталися, Еніра по крихтах зібрала легенду про останнього сетами Айтарле-

су. Закоханого й коханого. В цій легенді сетами не вбивали. Він просто пішов, розчинився у безмежному океані Космосу. Виглядало гарно, та скільки в тім правди? Легенда не давала спокою, й Еніра наважилася розпитати Хараді.

Краще було б не питати. З кімнати капітана нянечка видобулася геть зашаріла, в супроводі реготу та в'їдливих жартів на тему позапробіркового розмноження та романтичних дівиць. Питання було закрито. Більше ганьбитися перед Хараді Еніра не хотіла.

Нянечка всміхнулася спогадові, та раптом перехопила стурбований погляд покоївки. Виявилось, що мала шкода вже третю залу тупцяє, похнюпивши носа.

— Що сталося, Ваша Високосте?

— Хочу справжній День народження. І щоб багато друзів, як у Деки Зелені Штани! І ми всі гралися! У Мірса Некроманта!

— Вона знов ту гидоту дивиться? Файневін, я ж просила... — рішуче зупинилася Еніра.

— Ллае Еніра... — знітилася покоївка. — Ну звичайна ж анімашка! Дитя без неї вередусь.

— Нема чого потурати.

Врешті-решт попереду замайоріли бурштинові мозаїки Малої обідньої зали. Її Високість усадили за стіл, і всі на світі некроманти були забуті на час сніданку. Як і правила поведінки за столом. Нічого, сьогодні можна.

У дверях з'явилася ллае Фоєр, шеф-кухар, милується. Її можна зрозуміти. Мерана на одну шосту Лланн, а її доньки й того менше. Дзьобають по зернятку, пильнують талію. В Айтарлесі до такого не звикли. Лланн погладшати не боялися. Чистокровність у невісток так і перевіряли — насипали з дня на день звичну Лланн порцію, і як невістка починала гладшати, вказували на двері. Та коли звичайна людина без їжі трохи може перебути, Лланн за два дні як свічка згасне. Еніра була кварталонкою, і

лланнівський голод був їй добре знаний. Через домішок лланнівської крові її узяли нянькою. Вгамувати, як дитя почне галабурдити — на це в квартеронки стане сили. А виросте — інші вчителі з'являться.

Та ось сніданок завершено, і тема Дня народження виринула знову.

— Не сумуйте, Ваша Високосте. Ана прийде — ось і пограєтесь.

— Пограєшся тут. Вона ж малеча...

На щастя, прийшов Хараді, й короноване дитя радісно на ньому повисло. Капітан підхопив малу на руки й закружляв. До зали повернулася Файневін. Подивилася на кружляючу пару, перетнулася сумним поглядом з Енірою. З товаришами в Ольві не дуже. Дорослі — що ті дорослі?

Меранині доньки, зведені сестри Ольві, набагато старші. Та й в Айтарлесі бувають зрідка, приїздять на канікули — навчаються в престижному ліцеї на Байері. Дивна ця родина Кзімм. Тепла в ній ані крихти. Старша донька Мерани, Торквіел — манірна та зверхня. Молодша, Синтан — відлюдькувата мрійниця, ховається із книжками по кутках.

Еніра жодного разу не бачила, щоб Мерана розмовляла із дочками як мати, пригорнула чи прийшла поцілувати на ніч. Вона зверталася до дочок, як до своїх міністрів чи лордів — ввічливо, спокійно та байдужно. Не тому, що імператорка. Еніра добре пам'ятала мати Елейніс, імператорку Гадайріс. Ласкава й ніжна мати, за хворобу Елейніс побивалася страшно. Мерана ж виконувала обов'язки матері, та матір'ю не була.

Колись у дитячій товклися нащадки всіх вельможних родин, а шляхетні батьки інтригували за право їхнього пустунчика бути товаришем дитячих ігор спадкоємиці. Але ті часи минули. Життя в Айтарлесі тривало — гриміли бенкети, походжали світські красуні. Тіль-

ки все це марнота, бо осердям цих кружлянь завжди було холодне сяйво імператорської влади, до нього вони линули, наче метелики... А нині? Нині господарі немов прокажені. Їм ще вклоняються... та усвідомлюють, яке хитке становище в Мерани. Її зберегли титул, до неї приїздить звітувати прем'єр, вона підписує накази... І підпис той не менш значущий від підпису протектора Зората. Та всі добре знають, хто диктує їй ці накази. І досить однієї помилки... Тож краще триматися якнайдалі від імператорської родини.

Тому й пустка в дитячій. І лиш герцог Карітійський, двоюрідний брат імператорки, привозить час від часу свою доньку, трирічну Катіану.

Тим часом принесли подарунки, й дитя мерщій помчало їх розгортати. Хараді, розгладжуючи кітель, підійшов до Еніри.

— Оце трошки побуянили. Доброго ранку, Файневін!

— Доброго. Капітане... Я ось гадаю... — засоромившись, мовила покоївка. — Може, своїх халамидників сюди привести? Погратись би. Що одповісте? Чи не місце дітям служниці біля принцес?

— Ой леле... — важко зітхнув Хараді. — До чого тут це? Зайві очі, ось де проблема. А зайвих очей наші нові господарі не люблять. Навіть якщо це очі твоїх халамидників. Розумієш?

— Чого ж тут не зрозуміти.

* * *

Подарунки були те, що треба. Та сонце дражнилося, сипало променями у вікна, виманювало на вулицю. Ольві примружилась. Гаразд!

Хвилина — одягнути курточку. Дві — поки Еніра, буркотячи, перестебне гудзики. І ось нарешті парк, осінній, сумовитий, опале листя летить з-під ніг. Пром-

чати алеєю. Лягнути по лапі кам'яного лева. Влаштувати у ставку греблю, обмаститися по самі вуха. Втекти якнайдалі від надто охайних дорослих. І по коліно провалитися в чудернацьку дірку біля самого паркану.

Ольві виборсалася з дірки, розтерла кісточку. Придивилася до знахідки. Нора. Курсуняча нора, онде білі шерстини на грудочках землі теліпаються. Курсуняча, але така здоровенна! Це, певне, курсун-мутант!

Від нори тягло вогкістю. Ото, мабуть, довжелезна. Як у казці про Підземне місто Ласланті. Навряд чи нора та сама, бо ж казка... Та не завадить перевірити!

В норі виявилось доволі темно й тісно. Але цікаво. Можна гратися, ніби ти ховаєшся від ворогів у таємній печері... Ольві посунулася далі, й попереду тоненьким струменем замріло світло. Ще трохи — й вона видобулася назовні в заростях колючого чагарнику. За ріденькою смужкою дерев починалася лука, що розмежовувала Шеадан та підніжжя гори, на котрій стояв Айтарлес. Із луки чулися голоси.

— Рейї, ну май совість! Диви, яку ми тобі патерицю зробили! Подумаєш — трохи побути некромантом! А наступної гри одразу будеш лицарем Теріном, як Енандер.

— Не хочу, — одповів упертий голос малечі.

— Ну, Рейї! Не компасуй мізки! — суворо мовив хлопчина. — Всю гру ламаєш. Дала ж Айфернед сестру! Дарма що малеча, та ще й дурноголова!

— І не маєча, й не дуногойова, і... сам дуногойовий! — почувся у відповідь ультиматум навіл із грізним хлопанням.

— Оце візьмем з Енандером, і не будем з тобою розмовляти. Взагалі. Ніколи.

— А я мамці скажу!

— Ну й кажи!

Гримнув репет.

Ольвія ковтнула слину. Не може бути! Лицар Терін! Це ж головний суперник Мірса-Некроманта, Посвячений Срібного кола! Вони грають у «Володаря черепів»!

Хіба всидиш у чагарнику, коли тут таке діється?

Ольві підскочила та з хряскотом вивалилася з кущів, сполохавши всю кампанію. Рейї навіть ревети припинила.

Хвилину всі мовчки витріщалися на неї. Двійко хлопців — чорнявий та білявий, роки на два старші од неї, в гумових чоботях та майже однакових синіх курточках. Та малявка у червоному дощовичку, з двома охайними хвостиками обабіч круглого личка.

Зранку, дивлячись на Ольві, кожен аттаріонець здогадався б, чия це дитина. Костюмчик із тонкої напівшерсті, каптурець дорогим хутром підбитий. Ба навіть якщо ви погано знаєтеся на хутрі й тканинах, вам усе б красно мовила доросла зачіска та срібний сетек. Але зустріч відбулася опівдні, коли всі соціальні відмінності було стерто. Курточку й костюмчик після мандрівки корою вкривав товстий шар багнуки, у скуйовдженому волоссі стирчали колючки, а куди подівся сетек, знав тільки батько духів Тернедейд.

— Привіт! — незграбно всміхнулася принцеса.

— Привіт, — недовірливо подививсь на неї білявий. — Ти звідки?

— Звідти, — махнула в бік Айтарлесу Ольві.

— В тебе що, батьки там працюють?

— Ні, — знітившись, пробурмотіла дівчинка. — В мене... В мене немає батьків.

— Буває, — несподівано пом'якшав голос білявого. — В мене теж тата нема. А ти чого така брудна?

— Крізь курсунячу нору пролізла.

— Ти?! Крізь курсунячу нору?

— Так. Вона здоровенна! Хочеш, покажу?

— Я тобі казав? — раптом скипів чорнявий. — Швендє тут один. Не курсун, а цілий пещ! Я на нього в куцах наскочив — ледь не здурів. А ти не вірив!

Білявий знизав плечем, не бажаючи визнавати свою помилку. Запахло бійкою.

— А тіє як сать? — прийшла до тьми Рейї.

— Ольвія, — призвичаївшись розбирати лемент своєї трирічної родички-герцогині, запросто одповіла принцеса.

— А мес Леї.

— Енандер, — простягнув руку білявий, продовжуючи кидати грізні погляди в бік приятеля.

— Собіран, — сповістив чорнявий, тицьнувши йому ліктем у бік.

— А ви у Мірса граете? — тамуючи подих, спитала Ольві.

— Так, — сумно погодився Собіран. — Тільки в нас Мірса нема. Рейї не хоче.

— Він пайаний, — пожалілася Рейї. — Не хоцю пайаного глати.

— Що ти розумієш! — пирхнув Собіран.

— Отож бо! — підтвердила Ольві, лиховісно насуваючи каптур. — Мірс — Володар черепів, і його армія невмирущих завоювала не одне королівство!

Рейї верескнула й сховалася за братову спину.

— Теріне! — щодуху заволав той Енандеру. — Де твій меч? Чи лицарів Срібного кола полишила хоробрість?

На межовій луці між Айтарлеською твердю та містечком Шеадан палахкотіла нечувана битва. Легіони живих мерців сунули в атаку на жменьку захисників Добра. На могутнього лицаря Теріна та його побратима Енандера, й хоробру войовницю Рейї з двома охайними хвостиками. Скреготіли іржавими обладунками кістяки. Клацали кровожерливими пащами дракони. Та лицарі Срібного Кола не здригнулися перед страшною силою Мірса. Поки всю землю не вкрила пітьма.

— Шоста година... — збентежено промурмотів Собіран, позираючи на сяючі у вечірній імлі вогні Шеадану. — Нас мамця приб'є!

— Еге ж, — у відчаї підтвердив Енандер. — А я ще ягоди обіцяв перебрати, та навіть не почав... А тобі сильно дістанеться, Ольві?

— Гадки не маю, — сумно озвався грізний некромант, скося поглядаючи на рідний замок.

Відшукати нору Ольві не спромоглася, довелося плентатись до головних воріт. Там у сяйві прожекторів стояв похмурий Хараді, щось ревно втлумачуючи Лі-аллу. Поруч Мардвін із кам'яним виразом обличчям спілкувався по параксу. Забачивши принцесу, він гепнув параксом об землю так, що той розлетівсь на друзки.

— Айфернед та всі її духи!

Хараді підлетів, ухопив її за плечі, стурбовано обмацуючи поглядом. А коли почав говорити, здалося, що йому бракне повітря.

— Дитино! Ти ціла? З тобою все гаразд? Ти... ти... Де ти була?!

Два дні потому до воріт Айтарлесу прибула надзвичайна і повноважна делегація. Двійко хлопців і ледве встигаюча за ними малеча в червоному дощовику. Делегація спинилась на безпечній від сторожі відстані та почала термінову нараду. На порядку денному було одне питання — хто піде сповіщати волю народу айтарльській охороні? Поки хлопці сперечалися, нудьгуюча Рейї вже давно притупцяла до воріт. Обрала найдобрішого дядька й смикнула за рукав.

— Теплового сенья.

— І тобі доброго дня, — посміхнувся Хараді, сівши напочіпки. Певна річ, він уже знав усіх героїв битви на луці. Та навіть якби він не був зверхником імператорської охорони, важко не знати кого-небудь зі ста двадцяти семи мешканців містечка Шеадан, проживши в ньому більшу частину життя.

— А дітинка Ойя тут живе?

— Тут.

— О! — засяяла мала. — А вона піде гуяти?

— Рейї! — почувся врешті суворий голос брата. — Ти що оце виробляєш?

— Усе гаразд, хлопче, — всміхнувся капітан, устаючи. — Тебе звать Собіраном, чи не так?

— Так, — зніяковіло промимрив той, беручи за руку сестру.

— Послухай, Собіране. Й ти, Рейї. Дівчинка Ольвія не може до вас вийти...

— Чому?! — забувши про зніяковіння, обурився Собіран.

— Ми повернемося вчасно, обіцяємо! — втрутився Енандер.

— Обісяємо! — підтвердила Рейї, віддано дивлячись на Хараді.

— ...та ви можете піти до неї, — завершив капітан, пригладивши малечі розкуйовджене волосся. — Гаразд?

— Гаразд... — пробелькотіли гуртом хлопці, зачаровано поглядаючи на Айтарлес. Їм навіть уві сні не ввижалося перетнути межу імператорських володінь. За хвилину вся компанія під наглядом Мардвіна прямувала до замку.

— Маємо гостей? — вийшов із вартівні Ліалл.

— Під мою відповідальність, — кивнув Хараді. — Що вдієш? Як не вони до неї, то вона до них поплентасться. Мені більше курсунячих нір не треба.

— Я досі не розумію, як? Що каже Барнен, це ж його ділянка?

— Що каже? — стишив голос Хараді, роблячи кілька неквапних кроків убік від воріт. Ліалл попрямував за ним. — А що йому казати? Я, звичайно, для порядку прочуханки дав...

— Навіть без зазначення... — не витримав Ліалл. — Та за таке...

Хараді суворо повів бровою. Ліалл схаменувся.

— Вибачте, капітане.

— Отож. Відколи наші нові хазяї тільки починали хазяїнувати, я не даремно прохав тебе добре перевірити наших хлопців. Сподіваюся, оту давню розмову ти не забув?

— Звісно ні.

— А як не забув, то маєш знати, що є речі, про які новим хазяям Айтарлесу знати не слід. І ми саме спостереігаємо одну з них.

— Але ж нічого незрозумілого не сталося... — Ліалл аж запарівся.

— Сталося, — коротко й вагомо одповів Хараді. — У її зникненні нема провини Барнена. Датчики справні, і хоч би там було з десять курсунячих нір, ніхто й ніщо не минуло б їх непоміченим. Та записи камер. Біометрика. Вона просто сиділа біля клятої нори та зникла.

— Камери химерують. Уже було.

— Камери ні до чого. Річ у ній. І поки ми не зрозуміємо, в чому саме, треба бути якомога пильнішими. Я вже мав розмову із Енірою та Файневін. Твоє завдання — простежити, щоб ніхто з тих, кому не можемо довіряти, не крутився коло нашої дівчинки. Доки не з'ясуємо, в чому річ. Добре, якщо вона вміє цим керувати. Набагато гірше, якщо це трапляється мимоволі.

— Я зрозумів вас, капітане. Та на майбутнє... Що, коли ці явища вийдуть за межі компетенції ллае Еніри?

Обличчя капітана стало сірим.

— Намагаюся про це не думати.

* * *

— А що там? — спитавсь Собіран. Це був його п'ятий візит до Айтарлесу, й він уже геть призвичаївся.

Ольвія потерла щоку, скося поглядаючи на терако-тові двері з табличкою «Вхід заборонено», прив'язаною до клямка.

— Там перехід до Західного крила. Воно теє... на ле-
консруції.

— А що то таке?

— Щось на кшталт ремонту.

— Ремонту...Ге! — очі Собірана засяяли. — Оце там
була пожежа?

— Авжеж.

— А ти там була?

— Ні, — невпевнено похитала головою принцеса.

— А давай підемо? — натхненним шепотом запро-
понував Енандер.

— Туди не можна, — ще невпевненіше заперечила
Ольві.

— А ми тільки одним очком подивимося, — не вга-
вав Енандер. — Урешті-решт, ти ж принцеса! А справж-
ні принцеси можуть що завгодно! Їм тільки треба того...
зволити. Ось візьми і зволь. Чи ти не можеш?

— Чому не можу? — образилася Ольві. — Можу!
Тільки теє... Не хочу.

І прикусила губу, поглядаючи на заборонені двері.
Ії Високості й самій давно кортіло туди залізти. Тільки
одній лячно. А як учотирьох... то зовсім інша річ!

Сумління було майже розчавлене, коли у драмі про
непослух з'явилася нова діюча особа.

— А вам — не моза туї хотити! — застерегла вона з
невблаганністю інквізитора.

Всі четверо здригнулися і як один витріщилися на
дуже чепурну дівчинку приблизно Рейїного віку. Гар-
ненько вкладені лляні кучері, біла мереживна сукенка.
Сповнена шляхетної величчі, вона куди більше подобала
на принцесу, ніж засапана від бешкетів Ольві.

— Замовкни, Катіано! — суворо мовила принцеса, від-
новлюючи субординацію. — Мені — можна. Гайда, хлопці!

І заходила розмотувати мотузку на дверях. Правду
кажучи, Ольві сподівалася, що її універсальна ключ-

карта не підійде, і можна буде з честю відступити. Надію знищив вдоволений коментар Собірана:

— Та вони взагалі відчинені!

Ольві зітхнула й потягла двері на себе. За її спиною Собіран наспівував малечі, як обвугленими покоями шкандибають привиди загиблих. Ольві й самій було недалеко до Собіранових байок. Адже єдиними відомостями про Західне крило були оповідки на Духів день. А цей жанр літератури не просто сповнений привидів — він ними живе! Одних версій щодо маминого привида було десять! Ото б її побачити... Тільки, звичайно, не обвуглений кістяк...

Двері прочинилися у напівтемний, порожній коридор. Вузькі, незвично маленькі вікна завішені щитами. Сонце ледь пробивалося крізь щілини, розкреслюючи коридор золотими смугами. Ольвія хоробро посунулася вперед, за нею решта компанії.

— Ой! — прошепотіла Рейї, присівши. Просто на неї зі стелі витріщалася страшна тварюка. М'язисті лапи вп'ялися у нервюру, змієподібне тіло блищало золотою лускою, вищирена морда звисала донизу. Собіран подався назад, тягнувши за собою сестру.

— Стривайте! — вигукнула Ольві. — То ж статуя! Онде ще одна!

Собіран насилу розгледів у зловісному погляді тварюки майстерно шліфоване каміння.

— Яка страшна...

Ольвія мала рацію. Вдалині мріли інші — дерлися стелею, увивалися коло стовпів, вишкірялися з-за рогу... Було задушливо й вогко, як у кожному не провітрюваному, давно зачиненому приміщенні. Та ніде не швендяли привиди, не стояли страшні обпалені меблі, не зяяли провалля... Із дверцят шафи могла стирчати дерев'яна рука, або низ кімнати дивовижно копіював стелю, і здавалося, що все догори дригом. Найбільше Захід-

не крило нагадувало сховок злого чаклуна. Самому, може, й лячно, та вп'ятьох! Тьху.

* * *

— Капітане! — відсалютував Ліалл.

— Що сталося? — Хараді сів у ліжку, із сонним подивом втупившись у свого лейтенанта. Вигляд у нього був трохи пришелепкуватий — верхній гудзик розстебнуто, галун закотився. Погана прикмета. Вже хто-хто, а Ліалл пильнував за одностроєм із маніакальною пристрастю. Хараді потягнувся за годинником. — Хай йому Йерден! Ви що, не в змозі утримати замок від руйнування й чверть години?

— Пробачте, пане, та знову...

— Що знову? — остовпів Хараді, доки пальці намацували застібку штанів.

— Те саме, що й два тижні тому. Тільки гірше.

* * *

— Бачите? — тицьнув у завмерлу на моніторі картинку черговий офіцер п'ятої ділянки, що включала три поверхи Центрального крила. — Ось вони, сидять, граються. Катіана підійшла. А за дві секунди — порожній коридор.

— Чудово, — зітхнув капітан. — Значиться, так. Підемо тихенько, вчотирьох — я, Барнен, Ліалл та Оккені. Хвилинку. Поверни. Куди вказує Собіран? Що там?

— Двері до Західного. Заблоковані, ми перевірили. Пломби ніхто не зривав, — упевнено мовив черговий.

— Там же... Куди їх понесло? — промимрив Ліалл, витираючи спітніле чоло.

— Давай схему Західного, — Хараді, навпаки, був спокійний.

Черговий офіцер, кинувши на нього сповнений поваги погляд, заклацав по сенсорній панелі.

— Є схема, пане капітан.

— Дивимось сюди. Зеленим кольором підсвічені безпечні місця, де встигли провести реконструкцію. Жовте — місця у задовільному стані із підведенням утримуючого риштунку. Помаранчевим — конструкції в незадовільному стані. І, нарешті, червоним — провалля та місця, що не підлягають відновленню.

— Я гадав, там кращі справи, — гекнув черговий, роздивляючись геть червону тривимірку.

— Не встигли ми до кінця війни, — стенов плечима Хараді. — Роботи проводилися дуже повільно. Хтіли якомога більше зберегти оригіналу — то ж найдавніша частина Айтарлесу. А потім... законсервували, як є. Нам знадобляться левітрони, страхування, ОПС — там зв'язок дивакує, та... Ліалле, долучи до справи лікаря Шала. Його допомога може стати в нагоді — вони зайшли з третього поверху, а там — бач — до п'ятого прогону нічого, а далі Йерден зна що. За дві хвилини зустрічаємось. Щорічну перевірку ще не проводили, на неї й спишемо. Бо якщо... Певна річ, таку справу вже не прикриєш.

Хараді пішов. Ліалл викликав хлопців та дістав із шафи п'ять комплектів назап'ястних ОПС — орієнтувальних приладів спецпризначення.

* * *

— Докотилися... — буркотів Оккені, ветеран охорони, що почав службу ще до Хараді, при Айдеріані. — Од власних хлопців переховуємось...

— Такі часи, — зціпивши зуби, мовив Хараді.

— Пломбу знято, — доповів Барнен.

— Левітрони увімкнути, заходимо, — відгукнувся капітан.

— Йерденове лайно! — відсахнувся Ліалл. — Я й забув за ті морди!

— Які морди? — напружився Хараді.

— Та оці, — дзвінкою луною прокотився голос лейтенанта. — Потвори Одена, котрі зі стелі звисають. Вражають, зарази. Так... Біометрика мовчить, та це не показник, я гадаю...

— Ліалле! — пострілом у спину наздогнав його голос Хараді. — Потвори Одена? Свята Айфернед, там лишень стіни із підлогою завершили... Звідки...

Він завмер так само, як його бійці, тупцюючи на червоному килимі, що вкривав чорно-білі плити із суворим макабричним малюнком. Оккені, споївши пальці у знаку, що відганяв злих духів, задкував од вази, повної засохлих квітів. Ліалл, пополотнівши, зіскочив з місця та рвучко відчинив двері праворуч від себе. І двері прочинилися — в тиху, потопаючу в темряві вітальню.

Камін із холодним вугіллям. Тверда канапа часів імператорки Ойтвенди. Дзеркальні шафи з усіляким дріб'язком. Жовті фіранки.

Вейт Хараді вперше в житті відчув, як здіймається волосся на голові. Він пам'ятав, як вогонь жер нутроці канапи, дерся по фіранках, як із ніжним дзеленчанням лускали статуетки у дзеркальних шафах...

Услід давньому, що бриніло в пам'яті, почулося інше дзеленчання, різке, оглушливе. Це Оккені розтросив дзеркало в кутку, на відображення в котрому божевільними очима витріщався Ліалл.

— Не дивись! Духи нам голови морочать!

Капітана наче крижаною водою облили. Досить спогадів. Ще бракувало, аби його бойовий загін усі тутешні забобони пригадав. Тоді вже точно край.

— Не відвертатися, — заскрипів Хараді. — Прямувати зазначеним маршрутом. Як забули, нагадую — в нас тут дітлахи загубилися.

Капітан виразно постукав пальцем по матовому дисплею ОПС на зап'ястку. Хараді їх обожнював за зручність і безвідмовність.

Оккени видихнув, та полишив вітальню. Услід попрямував Ліалл та сам Хараді, із полегшенням грюкнувши дверима. Вони продовжили мандрівку і навіть трохи призвичаїлися. Погано було інше — безпечна ділянка добігала кінця, далі схема палахкотіла помаранчевим та червоним. Помаранчеву ділянку минули. Попереду була червона. Ліалл завмер.

— Що робити, капітане? — спитав він зніяковілим голосом, позираючи то на червоні лінії схеми, то на червоний ворс килиму. В кінці коридору, там, де на схемі позначено провалля до першого поверху включно, було видно двері до зали Верайна Засновника.

— Пішли, — облизуючи губи, наказав Хараді.

Останні двадцять метрів до дверей тишу переривало лише важке дихання. Оккени крадькома шепотів молитву. Хараді не став йому заважати. Досить важко критикувати чужі забобони, коли йдеш по підлозі там, де її взагалі не має бути.

— Чекайте! — гукнув раптом лікар Шал, здіймаючи руку. — Чуєте? Голоси. Де це?

— Наче поверхом нижче... — Ліалл задріботів пальцями по панелі ОПС. — Фіксуються! Капітане! Фіксуються, всі п'ятеро. Другий поверх.

Загін видобувся крізь галерею на сходи. Ліалл нервово скидав оком на ОПС, вочевидь, побоюючись, що теплові контури зникнуть так само, як примарні кімнати довкола. Та контури не зникали, а голоси ставали дедалі гучнішими.

— Зайняти позиції! — вирізницья поміж інших владний голос Ольві. — Звести арбалети! За моєю командою, по драконові — вогонь!

Хрясь!

— А оце що було? — зацікавився лікар Шал.

— Як за старою мапою, то це має бути Мисливська зала Танадірма Першого... — пробубонів Ліалл, у той час, як інші напружено прислухалися.

— Свята Айфернед! — заревів Оккені. — Вейте! Зала Танадірма Першого! Там арбалети Тьєрвана! Майже невагомі, пускова система легка, якщо нормально змащувати — й дитина впорається!

— А-а-а! — заверещала зненацька Рейї.

— Ано! — зойкнула принцеса. — Собіране! Ти що, дурник?!

Двері Мисливської зали нарешті постали перед загоном Хараді. За дверима лежало простромлене стрілами опудало рептилії, розкидані по підлозі арбалети Тьєрвана... та вся компанія, скупчена довкола малої Катіани Карітійської.

— Дядьку Хараді! — озирнувшись на гуркіт дверей, пробелькотіла принцеса. Вона тремтячими пальцями притискала до лоба Катіани якісь мереживні комірці, що вмить просочувались червоним.

* * *

Ліалл та Хараді стояли посеред тої вітальні у Західному, що вони відвідали минулого вечора. Капітан стомлено потирав чоло. На щастя, поранення виявилось незначним, Катіану лише трохи подряпало. Та всі чудово розуміли, що могло бути гірше.

— Як доповіла вранішня розвідка, жодних змін, капітане, — жвавим голосом звітував Ліалл. — Ба більше! Справно працюють усі енергосистеми, ліфти, клімат-контроль, водогін... Еп...

Він чомусь застромив пальця за комір і повів далі.

— В покоях імператрки Елейніс було відчинене вікно. Ми зачинили. Іще там... Зім'ята постіль. Рештки висохлих розчинів у крапельницях...

— Обходи припинити, — ворухнувся борлак на капітановій шиї. — Двері опломбувати. Дяка Айфернед, хоч зовнішній вигляд зберігся, щити, сітки з реставрації залишилися. Діти почнуть балакати... Йєрден! Друшляк, а не конспірація.

— Капітане, а як гадаєте... Це могла зробити Ольві? — раптом мовив Ліалл.

— Я не знаю, — напружено озвався Хараді. Підійшов до каміну. Сів навпочіпки, взяв вуглину. Довго вивчав, потім кинув до решти. — Я тільки знаю, що... як ти казав... «за межі компетенції ллає Еніри»... це вже вийшло. Й нічого зі своєю шостою категорією впливу вона тут не вдіє. Тут... не певен, що й перша допомогла б. Та й де її взяти? Лорда Саулу залучити до міжнародної співпраці? НДІ у Лакаюрі більше не існує. Єдині кваліфіковані псионіки на планеті — «Серікс Дарего». Цій наволочі я дитину не віддам.

Капітан підвівся, витев замащену сажею долоню. Довго мовчав, а потім мовив геть іншим тоном.

— Я знаю, ти намагався вийти на нас через Кривого Ігана...

Ліалл напружився всім тілом, стривожено дивлячись на Хараді.

— Якщо я ненароком зашкодив справі...

— Поки що ні, — байдужно відповів Хараді.

— Так, я діяв навпомацки, — зачувши в голосі капітана чи то докір, чи підозру, палко запротестував Ліалл. — Та я вже третій рік шукаю зв'язку з Опором...

— І п'ятий рік як працюєш пліч-о-пліч із головою майен-гірської ділянки.

Ліалл принишк, на сполотнілому обличчі проступило ластовиння. Гроза покоївок, вправний красень із м'яким руським волоссям, Майтен Ліалл був хлопець запальний, та не дурень. Виказана довіра водночас і ошелешила, й стривожила його.

— Не дивуйся, — стиха мовив Хараді. — В Айтартлєсі ми з тобою працюватимемо у міцному зчепленні. Тож це знання неминуче, а подекуди й необхідне.

Мовив буденно, стомлено й тепло. І в Ліалла відлягло від серця, а в очах промайнуло щось хлопчаче, заде-

рикувате. Промайнуло запізно, коли головне було зроблене. Промайнуло, нагадуючи Хараді, що його лейтенант у пані Ліалл єдина дитина. І, втративши на війні чоловіка та брата, вона кожен день молить Айфернед, аби тільки його вберегла.

Хараді кркнув, заминаючи паузу.

— Ситуація складна, приховувати не буду. Нас притискають зусібіч. Координація з рештою ділянок слабка...

— Впораємося! — запевнив новоспечений боєць Опору. — Вибачте, капітане... Ми тут із хлопцями балакали... Ми вважаємо, це щось на кшталт знаку. Повернення Господи Снів. Ви самі зважте. Якщо це не знак, то що?

— Можливо, — знехочу озвався Хараді. Він не належав до прихильників подібних легенд, жодного разу за повні відчаю роки війни не дозволив собі прислухатися до юрбищ пророків та юродивих, що, наче круки, зліталися на чуже нещастя.

Та факт є факт. Господа Снів повернулася. І зовсім не збиралася зникати.

ЗМІСТ

Передмова	5
Частина 1. Принц та жербак	
Розділ 1. Капітуляція	8
Розділ 2. Господа Снів.....	26
Розділ 3. Джеррі Ладрес: початок	47
Розділ 4. Її Високість.....	64
Розділ 5. Джеррі Ладрес: Чарівник.....	88
Розділ 6. Байєрбрид.....	112
Розділ 7. Джеррі Ладрес: не вороги.....	143
Розділ 8. Ніч над морем.....	156
Частина 2. Весна Таремшеху	
Розділ 9. Татко Хенон, або дещо про повстанців.....	189
Розділ 10. Джеррі Ладрес: бойові посестри.....	212
Розділ 11. Весна Таремшеху	224
Розділ 12. Джеррі Ладрес: я та Ненька-Батьківщина.....	252
Розділ 13. Полювання	267
Розділ 14. Джеррі Ладрес: дві Мадонни	291
Розділ 15. І побачив я Звіра	317
Частина 3. Patria o muerte	
Розділ 16. Gaudeamus.....	355
Розділ 17. Символ нації	386
Розділ 18. Джеррі Ладрес: я та зелений замок.....	415
Розділ 19. Світло, темрява і промзона	430
Розділ 20. Мерана	446
Розділ 21. Орден Дершу	461
Розділ 22. Зірване листя	472
Джеррі Ладрес: завіса	495
Епілог	497
Примітки. Аттаріонські місяці.....	498